

140 години „Арсенал“ – Да празнуваме заедно!

От далечната 1878 г. до днес „Арсенал“ пише своята вълнуваща и пребогата история - един истински летопис на времето. Вече 140 години! В тези 14 десетилетия различни поколения са вградили в него своите съдби, преодолявали са заедно трудности, преживявали са огромни радости. 94 от тези славни арсеналски години са преминали в Казанлък. Днешното наше поколение, поколението на оптимизма и мечтите, не само пази традициите – като скъпа реликва, а и увенчава големите си успехи със световно признание и престиж – гордост на всеки арсеналец и на всеки казанлъчанин.

Скъпи арсеналци и ветерани на „Арсенал“!

Скъпи съграждани! Уважаеми гости на Казанлък и Долината на розите!

Ръководството на „Арсенал“ АД има удоволствието да ви покани на

юбилейния празник на фирмата – Ден на отворените врати.

28 септември 2018 г. - петък - стадион „Арсенал“

В празничната програма:

09:00 Спортни турнири

12:00 Празничен концерт с участието на:

Веселин Маринов, Нелина Георгиева

Група „Грамофон“, КСТ „Киара-Н“

ДГ „Буратино“

Мажоретен състав при СУ „Екзарх Антим I“

Фолклорни танцови формации „Арсенал“

Танцова формация „Теменуга“.

Да се хванем всички на най-дългото арсеналско празнично хоро - с песните на сестри Диневи!

За празника е осигурено търговско обслужване на доставни цени.

Фирменият музей ще е отворен през целия ден.

Входът до стадиона е свободен.

Заповядайте! Да празнуваме заедно!

Приемник на в. „Заводска трибуна“

Издание на „Арсенал“ АД

на стр. **7**

Среци: За науката и розите

5 септември 2018 г. • година VIII • брой 191

трибуна

arsenal®

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. „Розова долина“ 100, офис 8 (срещу Митницата)

ПОЛОВИНАТА КОЛЕЖАНИ - АРСЕНАЛЦИ

Повече от половината новоприети студенти в Техническият колеж в Казанлък са от „Арсенал“. Това показват резултатите от първото класиране след проведенения кандидатстудентски изпит по математика - тест.

Резултатите, подредени по успех на кандидатите, са обявени на сайта на колежа

<http://www.tu-kazanlak.com>.

Приети са 48 студенти, трима са отпаднали. 25 от новите колежани са арсеналци. Сред първите десет класирани с най-висок успех шестима са също кадри на „Арсенал“ АД.

Много емоции са съпътствали кандидатстудентския изпит на арсеналци, проведен на 29 август.

Диана Христова и Йордан Йорданов са младо семей-

ство с малко дете, като Диана е приета с успеха си от матура, а Йордан е решавал теста. След изпита и двамата са студенти. Диана е на второ място по успех, а Йордан - на пето, на първо класиране. Родителите на работещия като ОТК в „Арсенал“ Александър Петков са го изпратили със специално омесена пита и са го поръсили с китка здравец, за да му върви леко и по вода. Александър е сред отличниците – той е 7-ми по успех на приемния изпит по математика в колежа.

От Технически колеж-Казанлък обявиха допълнителен прием за второ класиране. Кандидатите могат да подават документи в Учебния отдел на колежа, намиращ се в сградата на Младежкия дом в Казанлък. Записването продължава.

Във второто класиране могат да участват кандидати с успеха си от матура-те от 2008 година включително.

Юлия Младенова

РОДОЛЮБИВИ АРСЕНАЛЦИ ПОЧЕТОХА ГЕРОИ ОТ ВОЙНАТА

За поредна година група активисти на КНСБ от „Арсенал“ АД поднесе цветя пред-станицата на загиналите по време на боевете 276 опълченци и руски воители в района на т. нар. „Извора“ под Паметника на свободата на връх „Свети Никола“.

Там през лятото на 1877 година по време на ожесточените августовски сражения с турската армия смъртта си от засада намират близо 300 опълченци и техните помагачи, отишли за вода от извора.

Продължава на стр. 4

МОТИВИРАЙТЕ

своите служители, клиенти и партньори

Идънред България
Тел: +359 2 974 0220

www.edenred.bg
bulgaria@edenred.com

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев.
Редколегия: Деляна Бобева - гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Първолета Петкова, Мария Пискова, Миран Маденджиян, Юлия Младенова, Венко Юнаков.
Със съдействието на КНСБ и КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“ АД.

Ветеранът Стефан Русев:

„АРСЕНАЛ“ ЗАВИНАГИ

За ветерана-арсеналец Стефан Русев максимата „С „Арсенал“ завинаги“ важи с пълна сила. Слабичкият и енергичен 81-годишен мъж не може да си представи живота без „Арсенал“. Дори сега, когато близо 21 години е извън портала и има малък щанд за часовници на пазара. Защото Стефан Русев не само 40 години е бил част от завода, но и след своето пенсиониране не къса връзката с него. Всяка година, вече 20 поред, той е един от основните организатори на другарските срещи на бивши колеги от Завод 5 и настоящи работници, специалисти и директори, които избират съкровенията българска дата 6 септември, за да съединят в едно своите спомени за едно прекрасно време заедно.

Но, както е редно, разкажът за ветерана Стефан Русев, оставил половината си живот и цялото си сърце в „Арсенал“, нека да започне отначало. Роден е на 2 юли 1937 година. Завършил е емблематичния Механотехникум със специалност „Металорежещи машини“. Точно преди 61 години – през 1957-а, започва работа на шапинг-машината, не модерното шопинг, а шапинг, което означава стъргална машина в механичния цех, т. нар. тогава производство 100. И това никак не е случайно. Още като ученик Стефан работи на копир-фреза в завода, а дипломната му работа в Механото е проект и защита на кълвач-машината. „По това време имаше само една такава машина в София и една в Николаево“, спомня си днес Стефан Русев. Третата е неговата, която той успешно проектира и защитава като зрелостник на Механотехникума в Казанлък. Следват две години задължителна казарма, които са единствените в трудовия му път извън заводския портал.

През 1960 година отново се връща в „Арсенал“ и пет години работи на шапинг- и на хобел-машини в производство 700. На хобел-машините се обработват плоскости и детайли с лъстовичен профил, с Т-образни канали. Дори е правил зъбно колело за Барутната, изработвал е клинове на машини, както и детайли при усвояването на ФУ-251 – прототип на първите 5, произведени в Завод 5.

През април 1965 година преминава на работа в Завод 5, като последователно е майстор-смяна и ръководител на бригада за монтаж на бормашини. Следва окрупняване на цеховете. Производствата на фрези, на бормашини, бояджийната и опаковъчната се събират в едно и се създава цех 150. В новия, значително по-масщабен, цех Стефан Русев първо е майстор-производство, а след това е началник-смяна на фрезевите машини. През 1973 година професионалните знания и умения на младия, неуморен и амбициозен специалист са оценени и на него е поверено цялото про-

изводство в цеха – той става началник на 5/150. Под негово ръководство се произвеждат универсалните фрезмашини ФУ-251 и ФУ-321, машините с цифрово-програмно управление ФВ-323 вертикална и комплект прибори към тях, пробивно-колонна машина ПК-32, радиал-пробивна машина и други.

„Производството беше

деление за опаковка. Готовата продукция се предава на държавния приемчик и оттам се експедира. За целия този масщабен процес и за 300 души работници отговаря един от най-добрите специалисти-машиностроители на Завод 5 по онова време и днешен ветеран Стефан Русев.

„Работеше се денонощно, – спомня си с усмивка той.

много разнообразно, с добра технологична поставка, която създаваше възможност да се произвежда с добро качество и добра производителност на труда, – разказва Стефан Русев. – За да се постигнат тези цели, се провеждаха курсове за повишаване квалификацията на ръководителите и на изпълнителския персонал. Постоянно се усъвършенстваха някои допълнителни технологични и конструктивни средства за повишаване на производителността. Нашите изделия се ценяха много на вътрешния и на международния пазар. Имаше солидни поръчки по износа на фрези и бормашини за Чехословакия, Полша, Германия, Русия, дори за САЩ и Аржентина. За Англия също изнасяхме, но за там правехме по-специално изпълнение на машините – в цолове“.

Цехът има няколко обособени технологични бригади. Те включват бригада за производство и монтаж на бормашини, за радиали, бояджийски цех с две отделения, в която се извършва боядисването на готовата продукция и на детайлите, подлежащи на боядисване, от механичните цехове, от-

всеки, който има нужда от подкрепа.

През 1979 година става началник на изпитвателната станция. По това време началник на ОТК на Завод 5 е Добри Златев. Работата в станцията обхваща фрезевото производство – всички монтажни и механични цехове, в които се осъществява контрол на качеството. До 1988 година е на тази пози-

ционен” ми беше хубаво, разочарования не съм имал. Пътят ми беше само напред, – споделя той. – Контактвах с много хора, винаги съм бил честен с тях, а и аз съм искал да бъда заобиколен от честни и добри хора. Стремях съм се да се движа с по-образованите, за да се уча, да се развивам. Животът беше весел, колективът беше сплотен. Ходехме заедно на язовира, живеехме заедно и това даваше импулс на хората да се развиват и да бъдат в добри, приятелски отношения помежду си“.

И до ден днешен Стефан Русев си остава арсеналец по душа. Нищо, че вече 21 години не минава заводския портал и делникът му е свързан с масата на пазара, където всеки ден вежливо обслужва търсещите часовници и други дребни неща. За уважението към него говори факта, че често се отбиват бивши колеги, работници, началници. Спират на приказка бившите директори Марко Маринов, Стефан Дамянов и други. Почти всички, с които е делил напрегнатите заводски делници.

„Крепи ме работата. Обичам да работя“, казва казанлъчанинът, подхванал 82-рата си година. Баща на син и дъщеря и дядо на четирима внуци, той си признава, че не знае какво ще прави, ако не работи. В по-младите си години е бил активен общественик, работил е много ползотворно с Атанас Бозов, който сега оглавява структурата на КНСБ в „Арсенал“. Непрекъснато се е усъвършенствал професионално. В завода завършил и двегодишен курс по немски език. Непрекъснато четял техническа литература на немски и придружавал чуждите специалисти при монтирането на оборудването в цеховете. И до днес си поддържа немския, особено добре брави със специфичните термини в машиностроенето.

Стефан Русев е един от основните организатори на ежегодните срещи на работещите в Завод 5 – пенсионери и действащи специалисти. Неизменно от 1998 година досега и все на сакралната дата на Българското Съединение – 6 септември, се събират бивши и настоящи. За съжаление, някои вече не са сред тях. Но пък е имало слушачи, когато са стигали и до 150 души. Винаги идват и директорите Янко Запрянов, Петър Ширянов, бившият директор и кмет на Казанлък Стефан Дамянов. Събиранията са толкова вълнуващи, спомените буквално вляят един след друг, че хората с нетърпение очакват следващата среща. Тази година тя е посветена на 140-годишнината на „Арсенал“ и 53 години на Завод 5.

Отново на 6 септември.

Юлия Младенова

Визита

Големият концертен състав на ДЮФТС „Арсенал“ се завърна от побратимения на Казанлък гръцки град Верия. Там, по покана на домакините, арсеналци взеха участие в 3-я Национален Фестивал на фолклорните танци. В него

взеха участие и голям брой фолклорни групи от цяла Гърция, които представиха своите местни традиционни танци. В танцовия форум, освен арсеналски състав, като представител на България, участваха танцови групи на Сърбия и Унгария.

Поканата от побратимения град Верия е отправена към кмета на Казанлък Галина Стоянова, която от своя страна кани за участие в него танцьорите на „Арсенал“ АД.

Младежите на ДЮФТС „Арсенал“, с ръководител Ваня Минчева, представиха общината с 16-минутна програма, включваща три танца /мъжки, женски и смесен/ от Северняшката и Тракийската област. С красотата на българския фолклор, както и с артистичните си изпълнения, младите танцьори на „Арсенал“ впечатлиха публиката и заслужено бяха наградени с бурни аплодисменти.

Преди участието си във фестивала във Верия те бяха сред основните участници в 10-тото юбилейно издание на Фолклорния празник „Българска роза“, който се проведе в Приморско.

„Трибуна Арсенал“

Иди и виж

7-ми септември – НЧ „Искра-1860“ – Заключителен концерт на лауреатите на 5-ия Национален фестивал на руската поезия, песни и танци „Пусть всегда будет солнце“.

8-ми септември - язовир Копринка - 15-ти Национален събор на приятелите на Русия.

За участие в него се очакват стотици приятели на Русия и работили в държавите от ОНД назад в годините.

Начало на митинга - 13 часа.

13, 14, 15 септември - Първи национален събор на офицерите от запаса

ДК „Арсенал“ – Крънско ханче.

12 септември - 20 часа - Алиолувата

къща, квартал „Кулата“ в Казанлък - „Всичко на масата“ по Чарлз Буковски - спектакъл на общински театър „Л. Кабакчиев“ – моноспектакъл на Васил Дувески.

25 септември - Военен клуб - Казанлък - „Бндърграунд“ от Христо Бойчев - спектакъл на театър „Л. Кабакчиев“.

До 23 септември - Художествена галерия - Казанлък – Изложба-живопис „Следи“ на Валентин Асенов-Хъкъла.

Хроника

Българските млади математици спечелиха общо 22 медала на финала на Хонконгската олимпиада. Те завоюваха рекордните 12 златни, 9 сребърни и един бронзов медал. Сред носителите на сребърно отличие е и седмокласникът от ППМГ „Никола Обрешков“ в Казанлък Даниел Момчилов Бояджиев с преподавател по математика Евгений Георгиев.

В продължение на 120 минути участниците решаваха 30 задачи от областите логическо мислене, алгебра, теория на числата, геометрия, комбинаторика.

На 26 ноември в столицата на Китай - Пекин е следващото голямо предизвикателство – участието в Деветия отборен световен шампионат по математика.

*****

От 1-ви септември в Европейския съюз влезе в сила забрана върху производството на повечето видове халогенни крушки.

Търговците обаче могат да продължат да продават наличните си на склад количества до изчерпването им. Халогенните крушки ще бъдат заменени предимно с LED осветление. Според Европейската комисия така ще се постигне огромно количество енергия.

Според експерти, преходът към LED осветление би спестил 15 милиона тона въглеродни емисии до 2025 година. Ще се намали и вносът на петрол в Европейския съюз със 75 милиона барела на година.

През 2012 година с директива на Еврокомисията беше забранено производството на крушки с нажежаема жичка. И сега 80 процента от българите вече използват по-ефективно осветление в домовете си. Експерти са изчислили, че за 10 години ползването на една халогенна крушка би ни струвало 160 евро сметка за ток, а една LED крушка само 25. Според експерти, халогенната лампа от клас D има пет пъти по-голяма консумация от LED лампите. Една средна лампа от 8 вата, която се равнява на 60 вата излъчване на светлина, средно струва 2,50 - примерно, същата халогенна, която си е 60 вата, е 1,80. Средно за по-малко от 5 месеца до половин година тази първоначална инвестиция се изплаща, после идва и икономията.

Негативен ефект от спирането на производството на халогенни лампи е съкращаването на близо 7 хиляди работни места в ЕС. Въпреки забраните у нас, често в опаковки с надпис „специално осветление“ продължават да се продават от старите, така наречени Едисонови или пък обикновени халогенни крушки.

*****

Започват проучвания на неизследвана досега от археолозите тухлена гробница край Казанлъшкото село Розово, събщи Меглена Първин от Исторически музей „Искра“.

Ръководител на археологическия екип е доц. д-р Георги Нехризов от НАИМ при БАН. Според Меглена Първин, уникалното на гробницата край Розово, освен, че не е проучена от археолози до този момент, е, че зидарията е тухлена, което е характерно само за окултни съоръжения. Броят на такива гробници е изключително малък. Те са четири и са разположени единствено в Казанлъшкия район.

*****

С два дни повече ще е лятната ваканция за учениците това лято, тъй като тази година традиционният първи учебен ден - 15-ти септември, е в събота. Така учениците, вместо на 15-ти, ще тръгнат на училище на 17-ти септември, когато е денят на Вярa, Надежда и Любoв.

680 ще са първолаците тази година в община Казанлък, от които 120 ще учат в училищата в селата от общината.

Първият учебен звънец ще бие за всички в 9,00 часа - с училищни тържества и водосвети за здраве и успешна нова учебна година.

Броят на ваканциите се запазва. Есенната ще бъде от 1-ви до 4-ти ноември, а коледната от 22-ри декември до 1-ви януари.

Първата почивка за децата през есента ще бъде от 1 до 4 ноември 2018 г. включително. Междусрочната ваканция ще е само един ден – 5 февруари 2019 г. Вторият учебен срок започва на 6 февруари. През пролетта учениците от I до XI клас ще почиват от 30 март до 7 април 2019 г. включително. За дванадесетокласниците пролетната ваканция е от 5 до 7 април включително.

*****

Европейската комисия ще предложи на територията на Европейския съюз да се премахне практиката за смяна на часовото време, като идеята е за постоянно да се запази лятното часово време.

Окончателното решение ще бъде взето обаче от Европейския парламент, който вече се обяви като цяло за премахване на смяната на времето в страните от съюза. Смяната на времето в Европа в началото е имало за цел спестяване на енергия. Основният мотив против смяната на часовото време е, че вреди на здравословното състояние на хората.

В България смяната на астрономическото с лятно часово време е от 1979 година.

*****

1101 лева е средната месечна работна заплата в област Стара Загора през второто тримесечие на годината, събщи НСИ.

Тя е малко по-висока от средната за април - 1082 лв., за май - 1088 лв. и за юни - 1135 лева, сочат данните от Националния статистически институт.

Най-много са се увеличи заплатите в секторите: Селско, горско и рибно стопанство, Строителство, Култура, спорт и развлечения. Намалели са заплатите във финансовия и застрахователен сектор.

Спрямо същия период на предходната година средната месечна работна заплата през второто тримесечие на 2018 г. в общественния сектор нараства с 8.3%, а в частния - с 9.5%.

В сравнение с останалите области на страната, през второто тримесечие на 2018 г. област Стара Загора е на трето място по показател „средна работна заплата“. Първите две места са за София-град и София-област.

„Трибуна Арсенал“

Продължение от стр. 1

РОДОЛЮБИВИ АРСЕНАЛЦИ...

В продължение на няколко дни турската войска ги причава и така търгналите за вода воители не се завръщат при другарите си.

Групата, положила цветя пред съградената костница в близост до извора, бе водена от председателя на КНСБ в Завод 6 на „Арсенал“ Благовест Благоев. Заедно с него бяха представители на синдиката от заводите 2, 5, 6, 12, 0 и други заводи.

На лобното място на героите е съградена чешма, която да напомня на потомците за тяхната саможертва.

Днес до тази костница стигат само малцина - които знаят.

И за района, и за костницата, както и за стопанисването на затворената хижа на „Арсенал“, строена за някогашна царска вила за отход през 1934 година, се грижи дългогодишният арсеналец и планинар Бончо Келчев.

Мястото за възпоменение, където се намира костницата, е съградено през 1972 година от бригада „Георги Димитров“ на Лявния цех на Завод 3 при тогавашния комбинат „Фридрих Енгел“.

Днес то се нуждае от реконструкция и освежаване, от ремонт имат нужда и стълбите, които водят до чешмата в памет на героите, както и самата плоча, покрила саркофага с костите на загиналите.

Активистите на КНСБ в „Арсенал“ са решили да облагородят и оживят отново мястото за поклонение, като за целта подготвят писмо и документи до ръководството на дружеството, с което да бъдат разрешени и подпомогнати ремонтните дейности.

Това е свято място и е хубаво да го знаят повече хора, за които Родината е над всичко, категоричен бе Тодор Тодоров от Завод 5, един от участниците в поклонението.

Имаме и друга, още по-голяма идея и цел: да направим ремонт на самата хижа и постройките около нея и тя отново да се ползва като база за отход от арсеналци, каза за „Трибуна Арсенал“ Благовест Благоев.

Преди години „хижата на Столетов“, както е известна тази база, за която сега се грижи Бончо Келчев с двете си кучета Чери и Макс и дузина котки, бе сред предпочитаните места за отход от арсеналци и техните семейства.

Деляна Бобева

Покана за среща на оръжейниците от „Арсенал“ АД

Инициативен комитет при Завод 1 - „Арсенал“ АД сърдечно и учтиво кани на тържество-среща на ветераните-оръжейници и всички, които са били част от завода през годините.

Срещата ще се проведе на **15-ти септември /събота/ от 12 часа в ресторант „Капитал“ - Казанлък.**

Куверт за желаещите да присъстват - **17 лева.** Заплаща се до 10 септември.

За повече информация, записване и заплащане:

Атанас Касабов - 0884 599067 и
Василка Демирева - 0887 63 9096.

Очакваме ви!

**Председател на Инициативния комитет
инж. Динко Кюмюрев**

ОТПАДА ЗАКРИЛАТА ПРИ УВОЛНЕНИЕ НА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ?

По предложение на организациите на хората с увреждания в новия проектозакон се предоставя такава възможност, въвеждат се и квоти за наемане

52% от работодателите искат да отпаднат закрилата при уволнение на хората с увреждания. Предложението за предоставяне на такава възможност е заложено в проекта за нов закон за хората с увреждания, който е предоставен за обществено обсъждане.

Тази теза изрази през седмицата министърът на труда и социалната политика Бисер Петков пред национални медии, след като на интернет страницата на ведомството му бе публикуван проектът за нов закон, с цел обществено обсъждане.

Проектът може да бъде прочетен или изтеглен от тук:

<https://www.misp.government.bg/index.section=CONTENT&id=230&lang=>

Новият проект на закон бе подготвен в продължение на месеци и след сериозен и неспиращ натиск на общественото мнение и на различните организации на хората с увреждания, както и на националния омбудсман.

В проектозакона се предлага отпадането на защитата от уволнение, което, по думите на министъра, дошло по предложение на организациите на самите хора с увреждания.

Според него, „осигуряването на заетост е ключът към интеграцията на хората с увреждания в обществото“. Така той мотивира предложението за квоти за лица с увреждания при работодателите, които били в съответствие с европейските практики. Подобни регулации и квоти били въведени вече в Закона за държавния служител.

Последните проучвания на Българската търговско-промишлена палата сред работодателите в България показват, че 52% от тях искат да отпаднат закрилата при уволнение на хората с увреждания. Съобразяването с този факт отстрана на организациите на хората с увреждания, станало и повод да се заложи в новия проект на закон, обясни още Бисер Петков.

Проектът отразява, както страховете на работодателите да наемат хора с увреждания, така и проблемите, пред които те се изправят при съществуващия сериозен дефицит на пазара на труда. Търсенето на баланс и удовлетворяване на двете страни са други цели на предложението. Затова се разписва и съответна квота за наемане на хора с увреждания.

Ако даден работодател не може или не желае да попълни квотата за наемане на хора с увреждания, то той е задължен да внася т. нар. компенсационна вноска във Фонда за заетост на хората с увреждания.

На практика „квотен принцип“ при наемането на такива лица от страна на работодателите има и в момента и той е разписан в Кодекса на труда - до 6% от целия числен състав на предприятието би следвало да са такива хора.

За „Арсенал“ АД - Казанлък тази квота все още не е изпълнена на 100%, съобщи Красимир Папазов, ръководител на отдел „Безопасност и здраве“ в дружеството. Мотивът му е, че към края на август във фирмата заетите и картотекирани лица, и то с над 50% трайна загуба на работоспособност, са 200 души. Други 270 работещи са с по-нисък процент от 50% - между 12 и 50% трайна нетрудоспособност. Има и други 100 души, които не са минали ТЕЛК, но имат различни заболявания и също са на определени за хора с увреждания работни места. Така към момента общият им брой в „Арсенал“ е 570 души, при определени за това 600 места, при общ числен състав във фирмата към края на август 9 800 души. 6-те процента работни места за хора с увреждания се залага и в ежегодния КТД, който двата синдиката в „Арсенал“ - КНСБ и КТ „Подкрепа“, сключват с изпълнителния директор на дружеството.

Съгласно предложените

текстове в проекта на Закон за хората с увреждания се предлага уволнението на такъв работник или служител да става само с предварително индивидуално разрешение от Агенцията по труда.

От следващата година при изплащането на месечни помощи на хора с увреждания обективният измерител ще бъде линията на бедност - предвидено е месечната помощ да бъде процент от нея. Увеличението е най-съществено за хората в най-тежко

положение - с над 90% инвалидност, които не са работили и нямат възможност да работят поради физическото си състояние. Идеята е сумата да се доближи максимално до помощта, която получават децата до навършване на пълнолетие. Финансовата подкрепа плюс социалната инвалидна пенсия е предвидено да достигнат до линията на бедност, а за следващата година одобрената от Министерския съвет такава е 348 лева. Допълнително хората с увреждания получават т. нар. добавка за чужда помощ в размер на 94 лева.

Според социалния министър „в сравнение с това, което в момента получават, увеличението е с над 200 лева“.

Хората с над 70% инвалидност месечно ще взимат „до-сегашните интеграционни добавки и спрението като отпускане, но продължаващи да се изплащат, четвъртинки инвалидни пенсии от НОИ.“

Финансовата подкрепа ще бъде първата мярка, която ще влезе в сила от началото на следващата година, а законът ще заработи 6 месеца след обнародването му.

„Трибуна Арсенал“

ПОКАНА ЗА ЮБИЛЕЙНА СРЕЩА

По случай **50-ата годишнина** от основаването на Електронно-изчислителния център (ЕИЦ) на „Арсенал“ АД каним всички бивши и настоящи служители на отдела на Юбилейна другарска среща.

Тя ще се състои на 20 октомври 2018 година от 12.00 часа в ресторант „Капитал“ в Казанлък.

Желаещите да споделят спомени и емоции от времето, прекарано заедно в колективна форма на ЕИЦ, могат да заявят участието си в срещата до 10 октомври 2018 година.

За справка и записване:

Митко Славов - 0886 301 169
Радка Спасова - 0885 256 132
Лиляна Христова - 0889 387 123
Милка Проданова - 0885 808 281

Гергана от Шивалнята:

“АРСЕНАЛ” МЕ НАМЕРИ

Тя се смее, защото обича да се смее. Идва ѝ отвътре. Сърцето се радва. Има куп причини – двете момчета, още едно – по-голямо момче, с което са заедно половин живот, и работа, която удовлетворява. Гергана Гочева от Завод 3/131. „Работата ми е приятна, поне на мен ми харесва“. Така засмяното момиче от арсеналската шивалня обяснява своето 13-годишно присъствие тук. 13-то, но не фатално. Когато навремето подава документи за работа в оръжейницата, няма никакви претенции. Просто търси работа – годините са тежки, но двамата с Валентин са решени да имат семейство: истински дом, деца, лично щастие. За шивалня в оръжеен завод Гергана не е и чувала. Не подозирала, че съществува. Но е повече от приятно изненадана, че когато получава обаждане от Личен състав, то е точно предложение за работа като шивачка. „От администрацията явно са прочели добре биографията, която им дадох“, смее се Гергана – опитът в шивачеството преди идването в „Арсенал“ за нея се оказва печеливши карта за бъдещето. Била шивачка в една от многото частни фирми с лоши условия на труд и нередовно заплащане. Но наученото там днес ѝ е повече от полезно. „В „Арсенал“ получавам това, което ми е нужно – усещането, че си оценен в това, което правиш, колектив, удобно работно време, заплащане и много, много настроение“ – това е краткото обяснение на засмяното момиче от Алеята на славата 2017/2018. По човешки просто, но и съвършено ясно. Макар, че когато ѝ казали, че намира място в новата алея през есента на 2017-а, тя толкова се стреснала, че и днес повтаря: „О!... То беше страшно!“. Сега обаче казва това през смях.

„Ранички, парашути, ремъци, торбички... Колко много за шиене имало в „Арсенал“, а аз дори не предполагам!“, – пак се смее Гергана. „Обичаме да се смеем с колежите, така работата и денят като цяло вървят по-леко. Колективът на шивалнята е прекрасен, а уж сме само жени“, – шегува се тя. Не е типично събирането на много жени на едно работно място да върви без проблеми, но за Гергана в 3/131 това е факт. Началниците със сигурност имат принос в това, мисли тя. Началниците са двама. Е, тук вече има и един мъж. Тотка Иванова и Пламен Петков са ръководителите, които държат производството в шивалнята към Завод 3. Гергана казва, че момичетата си ги харесват. Но преди всичко – уважават ги. Когато Тотка Иванова съобщава решението да предложат точно Гергана да бъде един от арсеналските отличници, Гергана се стъписва. Не знае защо я викат, първо си мисли, че е допуснала някъде нарушение в изпълнението на задачите си. „Решила съм...“, – думите на Иванова момичето от Славата и сега помни. Помни и продължението: „Твърдо съм решила да те предложа за Алеята на славата на „Арсенал“!“. Първоначално, както и много други, Гергана се учудила: „Защо точно аз?“. Но после усетила, че нейният труд се цени и това я зарадвавало, даже – много. Имало и друг проблем – тя не обича да се снима. Фирменият фотограф направил цяла фото-

сеция, но тя така и не успяла да се отпусне за точния кадър. „Затова и сега, почти цяла година вече, не

ство винаги ѝ е харесвало, но точно сега се чувства увлечена повече от всякога. Търси все по-често

човешки добронамерено и уважително към всички низови началници, работници и служители, дори към редовите производственици. Това е още една причина за себе си тя да отчита: „Арсенал“ ме намери и аз намерих „Арсенал“.

„Арсенал“ намери мен, аз намерих него“. Това лаконично изречение Гергана Гочева казва спонтанно. Но си дава сметка, че е много вярно. Спокойното майчинство първо с големия син Ивайло, после с малкия – Диян, грижите за двамата, спокойствието у дома... Тя така прости, но и толкова нужни за всеки, неща, без социалните условия на фирмата, за младата майка не биха били възможни. И тук не става дума за заплащане. Редовното работно време, възможностите за отпуск и болнични, разбирането на колежите, синдикални-

усмивка се Гергана. Нейните двама родители също са били арсеналци. Но съпругът, макар и завършил Механотехникума в Казанлък, няма общо с оръжейницата. Той се бори и засега успява с предизвикателствата на собствен малък бизнес. Семейството обича да прекарва времето си заедно. „Винаги сме искали да се справяме с всичко сами и сме заедно с децата“, – казва Гергана. Тя се опитва да „воюва“ с днешната страст на учениците да стоят постоянно на компютъра. Семейството води момчетата на малки разходки по забележителностите на България. Карлово, Копривщица, Боженици, Тръвна... Младата майка се радва, че Ивайло и Диян намират време и за игри навън, това е важно. За лятната си почивка задължително избират Приморско – точно това място им пасва най-добре.

Гергана (първия ред в дясно) с колежки

мога и не мога да се позная на снимката в Алеята...“, – пак се смее отличничката на 3/131. Другото „чудо“, което ѝ се случило покрай Алеята, е преоткриването на театъра. Не само заради подаръка – билети за театър, който ръководството дава на всички наградени. Гергана Гочева отива на театър, защото това изку-

билети за известни постановки при гостуването им в Казанлък.

Нещото, което я изненадва в „Арсенал“ и което Гергана свързва със спомените си от празника през 2017-а и връчването на наградите от Алеята, е и впечатлението, че ръководството на фирмата, дори от най-високото ниво, се държи по

те придобивки – Гергана отчита, че тия уж дребни нещица са много нужни за спокойствието у дома. Домашното спокойствие тя получава и от съпруга си. Имам чувството, че се познават цял живот: „Бяхме на 17, станяхме на 36“. Едното момче е на 11, другото – на 8. Буйнички са, но нали ще стават мъже!“, –

В това все още горещо лято четиримата искат да намерят време и за няколко дни в Балкана. Имат време. На 36 имат време за всичко. Животът тепълва предстои. Затова Гергана Гочева не си пожелава нищо повече от: „Да бъде живот и здраве!“.

Диана Рамналиева

Визита

Големият концертен състав на ДЮФТС „Арсенал“ се завърна от побратимения на Казанлък гръцки град Верия. Там, по покана на домакините, арсеналци взеха участие в 3-я Национален Фестивал на фолклорните танци. В него

взеха участие и голям брой фолклорни групи от цяла Гърция, които представиха своите местни традиционни танци. В танцовия форум, освен арсеналски състав, като представител на България, участваха танцови групи на Сърбия и Унгария.

Поканата от побратимения град Верия е отправена към кмета на Казанлък Галина Стоянова, която от своя страна кани за участие в него танцьорите на „Арсенал“ АД.

Младежите на ДЮФТС „Арсенал“, с ръководител Ваня Минчева, представиха общината с 16-минутна програма, включваща три танца /мъжки, женски и смесен/ от Северняшката и Тракийската област. С красотата на българския фолклор, както и с артистичните си изпълнения, младите танцьори на „Арсенал“ впечатлиха публиката и заслужено бяха наградени с бурни аплодисменти.

Преди участието си във фестивала във Верия те бяха сред основните участници в 10-тото юбилейно издание на Фолклорния празник „Българска роза“, който се проведе в Приморско.

„Трибуна Арсенал“

Иди и виж

7-ми септември – НЧ „Искра-1860“ – Заключителен концерт на лауреатите на 5-ия Национален фестивал на руската поезия, песни и танци „Пусть всегда будет солнце“.

8-ми септември – язовир Копринка – 15-ти Национален събор на приятелите на Русия.

За участие в него се очакват стотици приятели на Русия и работили в държавите от ОНД назад в годините.

Начало на митинга – 13 часа.

13, 14, 15 септември – Първи национален събор на офицерите от запаса ДК „Арсенал“ – Крънско ханче.

12 септември – 20 часа – Алиолувата къща, квартал „Кулата“ в Казанлък – „Всичко на масата“ по Чарлз Буковски – спектакъл на общински театър „Л. Кабакчиев“ – моноспектакъл на Васил Дувески.

25 септември – Военен клуб – Казанлък – „Бндърграунд“ от Христо Бойчев – спектакъл на театър „Л. Кабакчиев“.

До 23 септември – Художествена галерия – Казанлък – Изложба-живопис „Следи“ на Валентин Асенов-Хъкъла.

Хроника

Българските млади математици спечелиха общо 22 медала на финала на Хонконгската олимпиада. Те завоюваха рекордните 12 златни, 9 сребърни и един бронзов медал. Сред носителите на сребърно отличие е и седмокласникът от ППМГ „Никола Обрешков“ в Казанлък Даниел Момчилов Бояджиев с преподавател по математика Евгений Георгиев.

В продължение на 120 минути участниците решаваха 30 задачи от областите логическо мислене, алгебра, теория на числата, геометрия, комбинаторика.

На 26 ноември в столицата на Китай – Пекин е следващото голямо предизвикателство – участието в Деветия отборен световен шампионат по математика.

*****

От 1-ви септември в Европейския съюз влезе в сила забрана върху производството на повечето видове халогенни крушки.

Търговците обаче могат да продължат да продават наличните си на склад количества до изчерпването им. Халогенните крушки ще бъдат заменени предимно с LED осветление. Според Европейската комисия така ще се постигне огромно количество енергия.

Според експерти, преходът към LED осветление би спестил 15 милиона тона въглеродни емисии до 2025 година. Ще се намали и вносът на петрол в Европейския съюз със 75 милиона барела на година.

През 2012 година с директива на Еврокомисията беше забранено производството на крушки с нажежаема жичка. И сега 80 процента от българите вече използват по-ефективно осветление в домовете си. Експерти са изчислили, че за 10 години ползването на една халогенна крушка би ни струвало 160 евро сметка за ток, а една LED крушка само 25. Според експерти, халогенната лампа от клас D има пет пъти по-голяма консумация от LED лампите. Една средна лампа от 8 вата, която се равнява на 60 вата излъчване на светлина, средно струва 2,50 – примерно, същата халогенна, която си е 60 вата, е 1,80. Средно за по-малко от 5 месеца до половин година тази първоначална инвестиция се изплаща, после идва и икономията.

Негативен ефект от спирането на производството на халогенни лампи е съкращаването на близо 7 хиляди работни места в ЕС. Въпреки забраните у нас, често в опаковки с надпис „специално осветление“ продължават да се продават от старите, така наречени Едисонови или пък обикновени халогенни крушки.

*****

Започват проучвания на неизследвана досега от археолозите тухлена гробница край Казанлъшкото село Розово, съобщи Меглена Първин от Исторически музей „Искра“.

Ръководител на археологическия екип е доц. д-р Георги Нехризов от НАИМ при БАН. Според Меглена Първин, уникалното на гробницата край Розово, освен, че не е проучена от археолози до този момент, е, че зидарията е тухлена, което е характерно само за окултни съоръжения. Броят на такива гробници е изключително малък. Те са четири и са разположени единствено в Казанлъшкия район.

*****

С два дни повече ще е лятната ваканция за учениците това лято, тъй като тази година традиционният първи учебен ден – 15-ти септември, е в събота. Така учениците, вместо на 15-ти, ще тръгнат на училище на 17-ти септември, когато е денят на Вярата, Надежда и Любав.

680 ще са първолаците тази година в община Казанлък, от които 120 ще учат в училищата в селата от общината.

Първият учебен звънец ще бие за всички в 9,00 часа – с училищни тържества и водосвети за здраве и успешна нова учебна година.

Броят на ваканциите се запазва. Есенната ще бъде от 1-ви до 4-ти ноември, а коледната от 22-ри декември до 1-ви януари.

Първата почивка за децата през есента ще бъде от 1 до 4 ноември 2018 г. включително. Междусрочната ваканция ще е само един ден – 5 февруари 2019 г. Вторият учебен срок започва на 6 февруари. През пролетта учениците от I до XI клас ще почиват от 30 март до 7 април 2019 г. включително. За дванадесетокласниците пролетната ваканция е от 5 до 7 април включително.

*****

Европейската комисия ще предложи на територията на Европейския съюз да се премахне практиката за смяна на часовото време, като идеята е за постоянно да се запази лятното часово време.

Окончателното решение ще бъде взето обаче от Европейския парламент, който вече се обяви като цяло за премахване на смяната на времето в страните от съюза. Смяната на времето в Европа в началото е имало за цел спестяване на енергия. Основният мотив против смяната на часовото време е, че вреди на здравословното състояние на хората.

В България смяната на астрономическото с лятно часово време е от 1979 година.

*****

1101 лева е средната месечна работна заплата в област Стара Загора през второто тримесечие на годината, съобщи НСИ.

Тя е малко по-висока от средната за април – 1082 лв., за май – 1088 лв. и за юни – 1135 лева, сочат данните от Националния статистически институт.

Най-много са се увеличи заплатите в секторите: Селско, горско и рибно стопанство, Строителство, Култура, спорт и развлечения. Намалели са заплатите във финансовия и застрахователен сектор.

Спрямо същия период на предходната година средната месечна работна заплата през второто тримесечие на 2018 г. в общественния сектор нараства с 8.3%, а в частния – с 9.5%.

В сравнение с останалите области на страната, през второто тримесечие на 2018 г. област Стара Загора е на трето място по показател „средна работна заплата“. Първите две места са за София-град и София-област.

„Трибуна Арсенал“

МИСИЯТА МИ Е ДА ВЪРНА ДОБРОТО ИМЕ НА ИНСТИТУТА ПО РОЗАТА

Казва доц. д-р Ганка Баева, директор на Института по розата и етеричномаслените култури в Казанлък

Доц. д-р Ганка Баева е директор на единствения Институт по розата и етеричномаслените култури (ИРЕМК) на Балканския полуостров, намиращ се в Казанлък, от 1 февруари 2017 година. Тя е завършила „Растителна защита“, специалност „Хербология“. Работила е в Института

развитие?

Институтът по розата и етеричномаслените култури е единственият център в направлението розопродводство, етеричномаслени култури, ароматни медицински растения и билки в България, на Балканите и в света. В своето развитие той е минал през много етапи, в момента е в структурата

върнаха се двама асистенти, има още една дисертация от асистент, останалите двама започват самостоятелна подготовка на дисертация. Така нещата се подобриха, положението беше доста тежко. Ако тези хора не се бяха върнали, ако не бяха тръгнали към асистентски места, те все пак са доктори на науката, нещата нямаше да се получат, щеше да останат само едно производство. А какво е един научно-изследователски институт без научна дейност?!

Преди години бяхме свидетели на едно противопоставяне на служителите спрямо научните работници. Сега как стоят нещата?

Сега мога да кажа, че няма такова нещо. Положението е овладяно. Няма напрежение между отдел „Производство“ и отдел „Наука“. И двата отдела са включени в проекта, по който работим в момента. Имаше 6 научни работници - заедно с мен, общо сме 30 души. Щатът е за 33-ма, имаме няколко незаети бройки. Обявяваме две асистентски места и едно свободно място за специалист.

Какви конкретни проекти предстои в бъдеще?

Моята единствена цел е научно-изследователската дейност в Института да тръгне. Целта ми е израстването на научните кадри, да има хабилитирани лица и след мен да остане ръководител от самия институт, а не външен човек да идва до го ръководи. Аз също дойдох от другаде, но бих искала да подготвя хора от колектива тук, способни да го ръководят, така че следващият директор да бъде от този екип. Така ще има приемственост във всяко едно отношение. Не пренебреждам производствената част, защото оттам се печелят средства. Имаше 500 декара рози, 150 декара лавандула, седем зърнено-житни култури, стопанисваме маточници и при розата и лавандулата, събираме резници и ги вкореняваме в оранжерии. Произвеждаме и продаваме разсад от рози и лавандула със сертификат за сорт и гарантирано качество. Заедно с това предоставяме на производителите технология за производство, нашите научни работници ни оказват практическа помощ... Но основното е тук да има научен потенциал, научното ядро трябва да е силно.

Всичко, как точно се издържа ИРЕМК?

Ние сме на бюджет към Селскостопанската академия, която е към Министерството на земеделието, храните и горите. Институтите са общо 27.

По Ваша инициатива беше направено широко обсъждане на проектозакона за розата, как се развиват нещата в тази посока?

Законът за розата има за цел да създаде благоприятни условия за развитие на розопродването, като регулира производството, преработката и търговията с розов цвят и продуктите от него. До момента в страната няма такава нормативна уредба, която да стимулира неговото развитие, това ще е добро начало. В момента още се работи по проектозакона. Научното обслужване на розопродводителите и розопреработвателите ще се извършва от нашия Институт. Ние ще сме научното звено в този проект.

Колко са насажденията от маслодайна роза и лавандула в момента у нас и кое е оптималното количество за България, за да не се получава недостиг или свръхпроизводство?

Цифрите са различни, но розовите насаждения със сигурност са над 40 хил. дка, дори отиват към 50 хил., някъде дори споменават и по-голямо число. За лавандулата не мога да кажа. Този Закон за розата трябва да регулира тези процеси, за да няма свръхпроизводство. На практика не бих могла да кажа как точно ще се получи, защото има големи розопродводители, които са регистрирани като земеделски производители, но има и малки производители, които пък добре си гледат розовите насаждения и получават хубава продукция. Но за мен важното е да бъдат регистрирани като производители, за да има една статистика и адекватна картина на производството и да не се получава това свръхпроизводство.

Как стои въпросът с дестилерията на ИРЕМК и сградата, където се помещава Музеят на розата, а сега се ползва от частна фирма?

Преди 3 години дестилерията е дадена под наем, тя работи с фирмата, която я е наела. Относно сградата на бившия Музей на розата - през миналата година за залата, която бе свободна, след като Музеят на розата бе преместен, бе обявена обществена поръчка. Проведе се търг, който бе спечелен от настоящите наематели. Една година стоя без да бъде ремонтирана или извършвана някаква дейност. Тази година новите наематели си направиха ремонт, обновиха я и направиха Комплекс „Музей на етеричните масла“, където предлагат техни продукти. Плащат си месечен наем. На

този етап няма конфликт на интереси, с тях не участваме в общи проекти, нямаме никакви контакти в работата си. Ако Законът за розата влезе в сила, може да ги помоля да напуснат, в зависимост от изискванията в него. Но към момента залата е отдадена под наем по същия начин, както е отдадена дестилерията.

В момента с какви лаборатории разполага Институтът?

В момента в тази изпитвателна лаборатория, където се извършват химико-физични анализи на почва, издат производители, които носят почвена проба, които изследваме за pH и други показатели и им казваме какво могат да отглеждат. Отделно имаме газ-хроматограф, който прави анализи на качеството на етеричните масла. На производителите, които носят маслата си, даваме протокол какво съдържат, какво е процентното съдържание на определените съставки, дали маслото е от един сорт или е смесица от различни сортове, за да знаят какво е неговото качество. В момента правим анализ на розово и на лавандулово масло. За да изработим тези анализи, ние трябва да имаме т. нар. свидетели. Това са тези съставки, които се съдържат в даденото масло, които съответният апарат отчита в какви граници се намират, т. е. това са еталони, които се следят дали ги има в съдържанието. Все още не можем на всички етерични масла да следим съдържанието, защото тези свидетели са много скъпи и на този етап не можем да си позволим да си закупим за всички етеричномаслени култури.

Казахте, че разработват и козметични продукти. Това е доста любопитно за дамите, които ценят продуктите с естествени масла. Открехнете малко тайната...

Имаме колекция, която разработи козметичен крем като научен продукт. В него се съдържа розово масло, но има и други етерични масла. В бъдеще ще направим постъпки в Патентното ведомство да патентоваме крема. Имаше разработена и маска за лице от сух розов цвят, която все още не сме представили никъде. Също наш продукт. Така че - вървим напред и в тази посока.

Вашето най-голямо постижение за краткото време на „горещия стол“?

За една година и половина отчитам развитие на научния потенциал в Института по розата и етеричномаслените култури в Казанлък. Това ме радва.

Юлия Младенова

за защита на растенията - Костинброд, по-късно - в Института по почвознание и агроекология „Никола Пушкарков“, където е била ръководител-направление „Защита на растенията“ в продължение на 5 години.

Родена е в София, но родословното ѝ дърво е от Казанлък. Свпругът ѝ също е от града на розите. В Казанлък доц. Баева се завръща, за да оглави Института по розата и етеричномаслените култури в тежък за него момент. Създаденият през 1907 година като Опитна станция и стигнал до нивото на уникален Научен център, през последните години Институтът претърпя редица метаморфози и преживя тежки моменти. Всичко това се отрази негативно най-вече върху развитието на научната дейност в него. За това как се развива днес ИРЕМК, разговаряме с неговия директор доц. д-р Ганка Баева.

Доц. Баева, година и половина сте на този пост. Как оценявате състоянието на Института сега и какво искате да постигнете в неговото

на Селскостопанската академия, където е неговото място. Изследователската дейност е основна, като се развива с приоритетите на Академията, съобразявайки се с държавната политика в областта на селското стопанство и с общата аграрна политика на Европейския съюз. Основно екипът ни работи с научно-изследователски и научно-приложни проекти. В момента имаме проект със Селскостопанската академия. Основната дейност, която сме заложили в него, е селекция и селекционно производство на ароматни медицински растения, агротехнология на ароматните растения, в това число и растителна защита, както и преработка на продукти от етеричномаслени култури, дори и отчасти козметика като научен продукт.

Моето виждане за Института е да върна доброто му име, тъй като, за съжаление, през последните години той претърпя доста метаморфози. Това е основната ми мисия, тъй като положението с колектива не беше много добро. Сега нещата тръгнаха. Върнаха се четирима от старите научни работници. През миналата година имаше защитени една докторска дисертация и два курса за главни асистенти,

ПЪРВИЯТ УЧЕБЕН ДЕН ПО СВЕТА

Според мащабно проучване, проведено в страните от целия свят, 70% от всички деца обичат да ходят на училище

Защо в България учебната година започва на 15 септември? Причината е съвсем практична. До 1921 г. учениците у нас са започвали занятия на 1 септември. Когато на власт идва Александър Стамболийски, БЗНС съобразява политиката си с нуждите на българските селяни и, за да могат децата да помагат в прибирането на реколтата, датата е изместена с две седмици. Всяко училище само определяло ваканциите си. В малките райони децата ходели на училище от декември до март и от май до август, за да могат да помогнат за сеитбата през пролетта и събирането на продукцията през есента.

Идея за връщане на 1 септември за начало на учебната година се появи през 2001 г., когато министър на образованието беше Сергей Игнатов. Тя обаче не бе възприета. На 15 септември учебната година започва в още 122 страни. В 43 тя започва на 1 януари, а в 16 - през март. В много училища ръководствата сами решават кога да е началото й.

В Европа и по света. По данни на Европейската мрежа Eurydice, която води статистика за 38 страни по програмата Еразъм +, в 12 страни учебната година започва около средата на септември: Австрия, България, Гърция, Испания, Италия, Кипър, Люксембург, Португалия, Румъния, Словакия, Турция, Хърватия. В 13 европейски страни - на или около 1 септември: Белгия, Босна и Херцеговина, Естония, Латвия, Литва, Македония, Полша, Словения, Сърбия, Унгария, Франция, Черна гора и Чехия. В 10 - на различни дати през август: Германия, Дания, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия, Финландия, Холандия, Швеция, Швейцария. В Малта - на 28 септември, в Испания - между 1 септември и 1 октомври. В Ирландия учебната година започва различно за началния и горния курс. В 4-те района на Великобритания началото е на различни дати - между средата на август и 7 септември. В Русия и в повечето бивши съветски републики, както и в Израел, първият учебен ден започва на 1 септември - Денят на знанието. В Япония той е в началото на април, когато цъфтят вишните. Смята се, че това е най-подходящото време, т. к. пролетта символизира новия живот. За начало на учебната година в САЩ и Канада няма точно определен ден. Най-често той е във вторник, след Деня на труда, който е в първия понеделник на септември. В Австралия, Аржентина, Бразилия, Чили и останалите страни от Южното полукълбо - в края на февруари или началото на март. През пролетта бие и първият училищен звънец в Индия. Разпределението на ваканциите е различно - според традициите в страните или степента на образование.

На колко години децата тръгват на училище? В различните страни - на различна възраст: на Острова - на 5 г.; в Германия, Сърбия, Египет и Саудитска Арабия - на 5 или 6 г., по избор на родителите; така е и в Дания, като границата е 6 г.; в Италия - на навършени 6; в Индия - на 4 г., като в началото заниманията са с много игри. В Холандия, без да е задължително, децата тръгват на училище на 4-я си рожден ден, затова в един клас винаги има нови деца. Те играят и усвояват различни умения, а истинското

училище започва на 6 г.

Къде как откриват учебната година? Освен огромните букети и посрещането с музика, на много места в Русия се отслушва и молебен за укрепване в пътя на знанието. В Полша класната подарява на децата по едно цвете. В Германия, според традицията от 19 в., първокурсниците получават големи хартиени конуси, пълни с лакомства и дребни подаръци. В Израел децата пускат разноцветни балони, на които са написали желанията си. Не се организира специален празник в Индия, където родителите могат да заведат детето на тържествена молитва и угощение със сладки. Учениците в САЩ, пристъпили за първи път прага на училището, дават клетва за върност към страната си. На някои места в Америка на учите-

приемат добре, а във Франция униформите им имало от 1927 г. До 1968 г. Полските деца обичайно носят бяла блуза и тъмносини панталони. В Русия от 1992 г. униформите не са задължителни, но на училище не се ходи с дънки и спортни дрехи. В Израел в делнични дни учениците носят разноцветни тениски с емблемата на училището, но на празник бялата блуза е задължителна. В САЩ децата тръгват на училище във всекидневно облекло - дънки, тениска, кецове. За Япония от 90 години е характерна униформата в моршки стил, чорапите са задължителни. В Индия - светла горна част, тъмен панталон за момчетата, за момичетата - туника с пола. В някои училища униформата е сари. В Китай най-често се ходи с андуг - зимен и летен. На много места - и с червени връзки, както е в Куба и в Северна Корея. Униформите в Австралия, заради горещия кли-

мат, често включват и шапки. В Сингапур всяко училище има свой цвят, често бял - заради жегите. В Индонезия цветовете са в зависимост от етапа на образование, но горната част е винаги бяла. Във Виетнам момичетата от гимназията могат да носят бял национален костюм. Униформите в Шри Ланка са бели. Като символ на желанието да се живее в мир в

лите се подаряват ябълки. Традицията идва от 16 в. от Дания, където родителите плащали на учителите с ябълки, тъй като били скъпи и трудни за бране и те не могли да си ги купят със заплатите си.

Къде как оценяват знанията на учениците? В Чехия използват 5-точкова система, най-високата оценка е 1, а най-ниската - 5. В Русия системата е петобална. В Испания оценките са по десетобална, а във Франция - по 20-точкова система. В Китай системата е столбална - оценки, пониски от 60, се смятат за незадоволителни. В Норвегия до осми клас не пишат бележки. В Америка вместо числа се използват букви - А е най-високата, а F е най-ниската. Във финландските училища, смятани за най-добрите в света, за да няма излишен стрес, до трети клас не пишат оценки, а тестове и изпити има чак в 12 клас.

Училищните униформи. Те не са просто дрехи, а отражение на културните традиции на страната, отличителен белег и престиж на учебното заведение. Постепенно униформите се завръщат и у нас. Във Великобритания има строги правила: за дрехите, вратовръзките, шапките, обувките, дори за чорапите. В Германия униформите не се въз-

включват и шапки. В Сингапур всяко училище има свой цвят, често бял - заради жегите. В Индонезия цветовете са в зависимост от етапа на образование, но горната част е винаги бяла. Във Виетнам момичетата от гимназията могат да носят бял национален костюм. Униформите в Шри Ланка са бели. Като символ на желанието да се живее в мир в

мат, често включват и шапки. В Сингапур всяко училище има свой цвят, често бял - заради жегите. В Индонезия цветовете са в зависимост от етапа на образование, но горната част е винаги бяла. Във Виетнам момичетата от гимназията могат да носят бял национален костюм. Униформите в Шри Ланка са бели. Като символ на желанието да се живее в мир в

Южна Корея

Близкия изток, униформите в Сирия вече са с по-ярки цветове. В Бутан учениците носят традиционни национални но-

си. Като в повечето африкански страни, в Гана доходите са ниски и купуването на униформа често е причина много деца да не получат образование. От 2010 г. правителството там осигурява безплатни униформи. Училищната униформа в Малайзия се смята за най-консервативната - роклите на момичетата скриват коленете, а ръкавите - лактите, а в Южна Корея - за най-джентълменската - бели ризи, вратовръзки и панталони за момчетата в западен стил, за момичетата - бели ризи, поли и сака.

Най-необичайните училища. Училище без домашни, без оценки и без фиксирани учебни часове е открито в Канада през 1972 г. В него учениците сами решават кои занятия да посещават. Класовете са сформирани не на база възраст, а на общи интереси. В безплатно училище в Бруклин, САЩ, учениците, разделени в две групи - от 4 до 11 г. и от 12 до 18, сами решават дали да влязат в час и какви предмети да учат. Часовете се водят не от учители, а от по-големите ученици. Училище за магьосници - то е единственото, официално признато в САЩ. Сградата му се състои от 4 замъка, в които се изучават 16 предмета, свързани с вълшебство и магия. Училище на бъдещето е основано през 2006 г. във Филаделфия. В него няма книги, тетрадки и химикалки, използват се само компютри. Целта е учениците да се подготвят за цифровизираното бъдеще, което очаква човечеството. Занятията се водят не в учебна, а в пресъздадена обикновена работна среда от 9 до 16 ч.

Най-странните училищни забрани. Най-често те са в Англия. В едно училище забранили на децата да определят някое от другарчетата си като най-добър свой приятел, тъй като останалите може да се засегнат; в друго забранили прегръдките, защото децата трябвало „да се научат да уважават личното пространство на останалите“; в трето има забрана да се раздават покани за рожден ден, освен ако всички деца от класа не са поканени; а в четвърто учителите не могат да ползват червени химикали, т. к., като си видели грешките, поправени с червено, учениците се разстроили и стресирали. В училище в Масачузетс забранили клинчетата - „разсейвали противоположния пол“. В друго американско училище са забранени бутушите на марката UGG, тъй като в горната им, малко по-широка част, учениците криели в час мобилните си телефони.

Любопитни факти за училищата по света. Училището с най-много ученици в света е в Индия - ок. 32 000. „Най-високото“ училище е в Пхумачангтанг, Тибет - на 5373 м надморска височина, на 200 м над базовия лагер на връх Еверест. В Австралия има училище, което чрез радио-сигнал предава частни уроци на ученици, които живеят в отдалечени райони и нямат възможност да ходят на училище всеки ден. Заради продължителните дъждове и наводнения, затварящи пътищата, в Бангладеш има над 100 училища на лодки - с библиотеки и интернет, захранват се със слънчева енергия. В Швеция пускат музика в училищните тоалетни заради срамежливите деца, а дирек-

торът има право да премести дете в по-горен клас по средата на учебната година. В Бразилия децата започват училище сутрин в 6 и свършват в 12 ч., след което се прибират вкъщи, за да споделят със семейството си обяда - най-важното хранене за деня. В Мексико учениците ходят на училище и в събота - тогава имат свободноезбирателна подготовка. Най-много домашни получават децата в Китай. След края на занятията там никой не тича към вратата, а всички стигат до нея организирано, в един глас се сбогуват с учителя и едва тогава напускат училището.

Бутан

тата работна среда от 9 до 16 ч.

Гана

Във Финландия учителят няма право да извика на дъската ученика, ако той не иска - за да не бъдат учениците злепоставяни, вкл. и когато става дума за неподготвен урок или ненаписано домашно. В Южна Корея никой от учениците не напуска веднага след уроците, те помагат в почистването на класната стая. В японските училища няма чистачки, децата почистват сами. Те почти никога не закъсняват за час. 91% винаги слушат учителя, а посещаемостта е 99.99%.

Мария Рашкова
По материали от интернет и БТА

За връзка с редакторите на "Трибуна Арсенал":
 Редакция: e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com
 Делана Бобева: 0882 98 70 13, e-mail: didab@abv.bg
 Диана Рамналиева: e-mail: diana_ramnalieva@abv.bg
 Юлия Младенова: 0882 98 70 14
 Мария Рашкова: 0882 98 70 12; Първолета Петкова: 5 74 55